

Aan	Tweede Kamer rapporteurs Mutluer en Koops
Datum	11 juni 2025
Onderwerp	Rondetafelgesprek recidive
Van	De burgemeester van Haarlem, mede namens het Regionaal Coördinatiepunt Nazorg ex-gedetineerden Kennemerland

Inleiding

De regio Kennemerland is door de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid uitgenodigd voor het rondetafelgesprek over recidive. De vraag in dit gesprek is hoe we recidive kunnen voorkomen en welke rol diverse actoren, waaronder de gemeenten, daarbij hebben. In deze notitie wordt de visie van Haarlem, welke is afgestemd met het Regionaal Coördinatiepunt Nazorg ex-gedetineerden toegelicht.

Regionale aanpak in Kennemerland

In de regio Kennemerland is in 2010 het Regionaal Coördinatiepunt Nazorg ex-gedetineerden (hierna: RCN) gestart. Het RCN verzorgt de gemeentelijke nazorgtaken namens en ten behoeve van de gemeenten in de regio. Dit betreft de gemeenten Haarlem, Haarlemmermeer, Zandvoort, Bloemendaal, Heemstede, Velsen, Beverwijk, Heemskerk en Uitgeest.

Er is in 2010 bewust voor gekozen om de gemeentelijke nazorgtaak regionaal op te pakken. Een regionale uitvoering van deze taak draagt bij aan een uniforme werkwijze per gemeente, met ruimte voor de couleur locale. Een praktisch voordeel is dat verhuizingen van ex-gedetineerden binnen de regio niet onderling overgedragen hoeven te worden. Tenslotte wordt in Kennemerland ook het beleid op de aanpak van dakloosheid, onbegrepen gedrag en beschermd wonen op deze schaalgrootte georganiseerd.

Nazorgtaken RCN

De nazorg die het RCN biedt start al vanaf de eerste dag detentie. Vanuit de overtuiging dat een snelle betrokkenheid vanuit de gemeente het risico op detentieschade beperkt. De aanpak richt zich op het voorkomen van (verder oplopen van) schulden, het voorkomen van dakloosheid na detentie en op het zo snel mogelijk (her)opstarten van begeleiding en hulpverlening na detentie. We gaan hiervoor in de PI's op bezoek bij onze inwoners, vragen hoe het met ze gaat en waar we kunnen helpen. Gedetineerden zijn bijna zonder uitzondering kwetsbare mensen met een complex bestaan. We vinden het erg belangrijk dat we de menselijk maat hierbij in het vizier houden.

Dit betekent ook dat we de gemeentelijke nazorg na detentie in onze regio zo veel mogelijk op maat proberen in te richten. De hulp tijdens detentie kan na vrijlating worden doorgezet in de vorm van hands-on trajectbegeleiding. De trajectbegeleiding van het RCN staat in het teken van het aanpakken van de knelpunten die re-integratie in de samenleving bemoeilijken. Zo wordt voorkomen dat problemen zich opstapelen waardoor nazorg een complex en daardoor langdurig traject wordt.

Hoe werkt de sluitende aanpak in de praktijk voor gemeenten?

Gemeenten hebben geen directe wettelijke taak in het terugdringen van recidive. Passende gemeentelijke nazorg aan ex-gedetineerde inwoners levert echter wel een belangrijke bijdrage. Gemeenten staan hier niet alleen in. Voor een sluitende aanpak moeten DJI, reclassering (3RO), gemeenten en maatschappelijke organisaties intensief samenwerken.

In 2019 is het Bestuurlijk Akkoord 'Kansen bieden voor re-integratie' ondertekend door de VNG, 3RO en DJI. Vervolgens is in 2021 de wet 'Straffen en Beschermen' in werking getreden. Alhoewel deze wet nieuwe mogelijkheden heeft gegeven voor informatie-uitwisseling tussen gemeenten, 3RO en DJI zijn andere randvoorwaarden nog niet geregeld.

Vroegtijdige samenwerking 3RO, DJI en gemeenten onvoldoende omdat wettelijke verplichting ontbreekt

Zo geeft het Bestuurlijk Akkoord gemeenten een *inspanningsverplichting* om de re-integratie goed in te richten, maar *geen wettelijke verplichting* dit te doen. De Wet Straffen en Beschermen legt wettelijk de taken van en samenwerking tussen de 3RO en DJI vast, maar gemeenten zijn hierin genoemd als *wenselijke* partner, geen *verplichte* partner. In de praktijk zien we dat gemeenten door 3RO en DJI nog onvoldoende vroegtijdig betrokken worden tijdens detentie. Er worden nog nauwelijks gezamenlijke trajectgesprekken (PI, reclassering en gemeente samen) gevoerd met gedetineerden en er is geen gedeeld plan van aanpak van de drie partijen. Na detentie is er geen wettelijke basis meer om informatie uit te wisselen tussen gemeenten en de reclassering.

Lokale aanpak gemeenten onvoldoende omdat wettelijke verplichting en financiering ontbreekt

Daarnaast signaleren we dat er in het land gemeenten zijn zonder lokaal beleid op re-integratie. Zij hebben te weinig menskracht voor de gemeentelijke coördinatie en onvoldoende aanbod aan voorzieningen en gespecialiseerde begeleiding voor deze doelgroep. En dit is niet verwonderlijk. Gemeenten krijgen, in tegenstelling tot DJI en de 3RO, geen financiering voor de uitvoering van de gemeentelijke re-integratietaken.

Coördinatie vanuit de VNG ontbreekt omdat wettelijke verplichting ontbreekt

De VNG ondersteunt gemeenten bij de aanpak van gemeentelijke taken en vraagstukken. Op het onderwerp nazorg aan ex-gedetineerden is er echter vanuit de VNG onvoldoende coördinatie en begeleiding voor gemeenten. Dit komt mede doordat deze taak geen wettelijke verplichtingen en financiering kent.

Landelijke tekorten zorgen voor lokale problemen in de aanpak

Tot slot is de druk op het gevangeniswezen, maar ook op de rechtspraak, de politie en de GGZ momenteel enorm. Zoals bekend zorgt dit voor een groot personeelstekort, lange wachtlijsten en opstapeling van problemen.

Waar is winst te behalen?

Ondanks de grote betrokkenheid van uitvoerders, beleidsmakers en bestuurders in dit werkveld, valt er ook nog een hoop terrein te winnen.

Wettelijke verplichting gemeenten

Onze wens is een wettelijke verplichting, en niet alleen een inspanningsverplichting, voor gemeenten om re-integratie aan ex-justitiabelen vorm te geven. Dit gaat over het vormen van een visie op het bieden van nazorg aan deze doelgroep, het maken van beleid en het faciliteren van voorzieningen en gespecialiseerde begeleiding gericht op het voorkomen van recidive. De complexiteit en veiligheidsrisico's rondom deze groep zijn te groot om dit af te doen met de algemene voorzieningen binnen een gemeente. Zorg naast deze wettelijke basis ook voor benodigde financiering voor gemeenten om de re-integratie aan hun (ex-)justitiabelen vorm te geven.

Coördinerende rol VNG

De VNG zou een belangrijke ondersteunende rol kunnen spelen. De VNG is voor de Ministeries, DJI en reclassering de gesprekspartner aan tafel als het gaat over de rol van gemeenten. Echter heeft de VNG daarin voor dit onderwerp geen gemandateerde of coördinerende taak en onvoldoende faciliteiten om dit nu goed uit te voeren.

Meer samenwerking DJI, 3RO met gemeenten

Met de Wet Straffen en Beschermen en het Bestuurlijk Akkoord is een mooie stap gezet naar meer samenwerking tijdens detentie tussen DJI, de 3RO en gemeenten. Het aanhaken van gemeenten op het proces Samen Starten van DJI en de 3RO zou hier een essentieel onderdeel in moeten zijn.

Meer nazorgmogelijkheden Forensische Zorg en Wvggz

Op dit moment valt de forensische zorg nog buiten de scope van de Wet S&B en het Bestuurlijk Akkoord. Er ontbreekt wetgeving om informatie uit te wisselen tussen forensische klinieken, forensisch beschermd wonen en gemeenten. In de forensische zorg verblijven de meest kwetsbare justitiabelen, al dan niet met een hoog veiligheidsrisico. Om de (veiligheids)risico's na uitstroom uit de forensische zorg te beperken is het van belang dat gemeenten al in een vroegtijdig stadium worden betrokken. Hiervoor is een wettelijke basis nodig. Dit zelfde principe geldt ook voor uitstroom uit de WvGGZ en Wet Z&D.

Tot slot

We hebben elkaar nodig in het voorkomen van recidive. Elke betrokken partij is een essentiële schakel in de keten. En al deze betrokken partijen hebben randvoorwaarden nodig om hun taak zo goed mogelijk uit te voeren én samen te werken. We zijn blij dat de commissie diverse experts, ervaringsdeskundigen en gemeenten heeft uitgenodigd om naar onze visie te luisteren.